

О. І. Лопуга

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені І. І. МЕЧНИКОВА
ФАКУЛЬТЕТ ІСТОРІЇ ТА ФІЛОСОФІЇ

О. І. Лопуга

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

**для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
факультету міжнародних відносин, політології та соціології**

ОДЕСА
ОНУ
2019

УДК 008:94(477)(075.8)
Л776

Лопуга Ореста Іванівна, кандидат філософських наук, доцент кафедри культурології факультету історії та філософії ОНУ імені І. І. Мечникова

Рецензенти:

Білянська О. Ю., кандидат філософських наук, доцент кафедри культурології факультету історії та філософії ОНУ імені І. І. Мечникова;

Ушакова К. В., кандидат філософських наук, доцент кафедри культурології факультету історії та філософії ОНУ імені І. І. Мечникова.

Рекомендовано до друку
вченою радою факультету історії та філософії
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.
Протокол № 2 від 16 жовтня 2019 р.

Лопуга О. І.

Л776 Історія української культури. : метод. вказівки для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти ф-ту міжнародних відносин, політології та соціології / О. І. Лопуга. – Одеса: Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2019. – 38 с.

Методичні вказівки розроблені на основі нормативних документів Одеського національного університету імені І. І. Мечникова, містять загальні положення та рекомендації з історії української культури і включають теми для самостійного вивчення дисципліни, методичні рекомендації для виконання самостійної роботи, теми рефератів, тематику семінарських занять і план до них, обов'язкові терміни для опрацювання до кожної теми, рекомендовану літературу.

Методичні вказівки призначенні студентам першого (бакалаврського) рівня вищої освіти факультету міжнародних відносин, політології та соціології ОНУ імені І. І. Мечникова, та для студентів, які вивчають курс «Історія української культури».

© Лопуга О. І., 2019

© Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 2019

ВСТУП

«Історія української культури» – курс, спрямований на збагачення і розширення гуманітарної підготовки студентів, формування творчої активності майбутніх фахівців. Він дає уявлення про етапи розвитку української культури, забезпечує розуміння системного зв'язку всіх складових культури – мистецтва, етнографії, матеріальної культури, наукового знання, усіх форм духовних цінностей, формує світогляд. Вхідження молодих людей у глобалізований, динамічний світ третього тисячоліття вимагає від особистості конкурентноспроможності, посилення гнучкості і мобільності соціальної поведінки та компетентності. І отже пізнання сутності та процесу розвитку культури має бути орієнтоване на формування таких якостей людини, як різнобічна освіченість, висока свідомість, моральність, вміння знаходити порозуміння з представниками різноманітних культур. Значення курсу полягає передусім у тому, що він формує науковий світогляд студентів, загальноосвітній, фаховий і культурний рівень майбутнього спеціаліста, а також власний життєвий ресурс. В ході вивчення курсу аналізується розвиток різних форм культури в конкретні історичні періоди, висвітлюється діалектично суперечливий характер культурних процесів.

Курс “Історія української культури” є невід'ємною складовою фахової підготовки за освітньою програмою студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти факультету міжнародних відносин, політології та соціології. Основними формами вивчення дисципліни «Історія української культури» є лекції, практичні заняття та самостійна робота. Згідно з навчальним планом курс «Історія української культури» вивчається упродовж одного семестру на освітньо-кваліфікаційному рівні «бакалавр». Для опанування курсу програмою передбачено 2 кредити ECTS, що становить 68 академічних години, з них 12 годин відведено на аудиторну роботу студентів у формі лекційних занять та 8 годин на семінарські заняття, 40 годин на самостійну роботу студентів. Курс складається з 2 змістових модулів та передбачає 1 заліковий модуль. Форма підсумкового контролю знань студентів – залік.

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Історія української культури» є історичний, соціальний та культурно-мистецький досвід українського народу від найдавніших часів до сьогодення, тобто

український культурний простір, культура українського народу та її взаємозв'язок з іншими культурами світу.

Мета курсу “Історія української культури” сформувати – ознайомити студентів з основними історичними етапами української культури та основними складовими культури – мистецтвом, етнографією та матеріальною культурою, науковими знаннями, що дозволяють їм визначити, класифікувати тенденції розвитку української культури, вивчити різні аспекти системного зв'язку всіх складових культури.

Завдання курсу:

Основними завданнями навчальної дисципліни є:

- підвищення загальноосвітнього і культурного рівня студентів;
- формування широкого гуманістичного світогляду;
- розкрити сутність культури як основну форму цілеспрямованої людської діяльності;
- показати закономірності історичного розвитку при вивченні основних етапів становлення вітчизняної і зарубіжної культури і її взаємозв'язок із соціально-економічними, політичними процесами суспільства;
- опанування основних історичних та культурологічних понять та категорій;
- вироблення вмінь орієнтуватися в різноманітних джерелах історичних знань, інформації культурологічного змісту, у світі класичної та масової культури, користуватися сучасними інформаційними комунікаціями;
- сформувати у здобувача вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр» низку загальних компетентностей, які є достатніми для виконання професійних обов'язків за спеціальністю «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії», «міжнародні економічні відносини», «політологія», «соціологія».

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей**:

- загальних: здатність і готовність до критичного аналізу різного роду міркувань, до публічних виступів, аргументації, ведення дискусії і

полеміки; здатність вчитися; наполегливості досягненні мети; постійне підвищення наукового рівня, розвиток загальнонаукового мислення;

- фахових загальних: розуміння історичності людського буття, різноманіття культур і цивілізацій в їх взаємодії, багатоваріантності історичного процесу; здатність проводити наукову оцінку інформації, отриману з історичних джерел та наукової літератури зі спеціальності;
- спеціальних фахових: уміння використовувати основну культурологічну термінологію та методологію.

Очікувані результати навчання. У результаті вивчення навчальної дисципліни “Історія української культури” студент повинен *знати*:

- основні досягнення вітчизняного і зарубіжного мистецтва і видатних діячів культури України;
- основні форми і типи культури;
- основні культурно-історичні центри, регіони світу;
- основні етапи історичного розвитку терміну „культура”, критерії історичної типології культури (соціально-економічний, природньо-біологічний, релігійний, політичний, художньо-мистецький, ментальний, світоглядний);
- періодизацію історії української культури;
- загальні відомості щодо культурно-історичного процесу;
- особливості культурних епох, їх духовні цінності та пріоритети;
- досягнення у різних галузях духовної культури, художні стилі й шедеври культури;
- види та жанри мистецтв, їхню художню мову;

Студент повинен *вміти*:

- пояснювати феномен культури, її роль у житті людини;
- виділяти специфічні риси національних культур;
- розбиратися в стильових ознаках різних епох;
- аналізувати тенденції розвитку культури в сучасному українському суспільстві;
- аналізувати джерела, наукову літературу, історіографічні концепції, сучасні методологічні підходи до вивчення феномену культури загалом і історії української культури, зокрема.

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ

Змістовий модуль 1. Сутність та витоки культури України

Тема 1. Предмет і методологія культури. Феномен культури.

Основні зарубіжні та українські концепції культури

Студент повинен знати поняття культури та пояснити її сутність. Визначити шляхи розгляду культури як цілісного уявлення. Дати пояснення етимології терміну «культура». Розкрити сутність вислову: «культура як спосіб буття людини і людства, вища форма існування суспільства», природа і культура. Перечислити функції культури, механізми культури, культурні універсалії. Дати визначення універсалії “герой культури”. Розкрити культуру як систему цінностей. Дати визначення народній, елітарній та масовій культурі, навести приклади. Типи культури. Назвати традиції, новації та норми в культурі. Культура і цивілізація та їх розмежування. Проаналізувати основні культурологічні теорії (М. Бердяєв, Г. В. Ф. Гегель, Г. Гердер, Л. Уайт, О. Шпенглер, Ф. Ніцше, П. Сорокін, А. Тойнбі, З. Фрейд, Й. Хейзинга, К. Г. Юнг.), еволюціоністську та формаційну теорії культури. А також культурологічні теорії в українській суспільній думці (В. Винниченко, М. Грушевський, Д. Донцов, М. Драгоманов, В. Липинський, Є. Маланюк, І. Мірчук, О. Ольжич, М. Хвильовий). Дати пояснення українській культурі як цілісній системі. Її роль у формуванні національної свідомості, духовному відродженні, консолідації українського народу.

Під час підготовки до семінарського заняття з теми головну увагу слід звернути на еволюцію поглядів на культури у європейській та українській культурологічній думці, на сучасні тлумачення терміну «культура».

Тема 2. Культура первісного суспільства.

Історичні передумови виникнення української культури

Студент повинен знати періодизація первісного суспільства, характер культурного мислення первісної людини. Пояснити збиральництво та полювання, патріархат та матріархат, найдавніші форми мистецтва, синкретичний характер мистецтва. Культурні пам'ятки пізнього палеоліту. Охарактеризувати образотворче мистецтво: печерні настінні розписи, гравюра на кістках, скульптурні зображення, трафаретні

зображення, музичні інструменти, маски. Навести приклади. Проаналізувати неолітичну революцію. Які пройшли зміни в суспільному і духовному житті? Характеристика культури неолітичної ери. Вміти пояснити неолітичні символи. Що таке кераміка як характерна ознака неоліту? Розповісти про культ поховання, мегаліти. Дати пояснення первісній міфології. Що таке міф? Які різновиди міфів? Розвиток мови, основ раціональних знань. Зародження форм релігійних вірувань, їх специфіка та особливості.

Вміти пояснити феномен української національної культури. Проблему етногенезу українців. Мовні та психологічні особливості українців. Українську ментальність. Етнографічні групи українців. Етнічний склад населення України. Проблему періодизації історії української культури.

Дати характеристику передслов'янському населенню України і його культурі. Перші сліди перебування людини на території України. Старокам'яній добі (палеоліт). Лізинській культурі. Новокам'яній добі (неоліт). Трипільській культурі. Назвати особливості трипільського мистецтва. Вік міді (III тис. до н.е.) та бронзи (II тис. до н.е.). доіндоєвропейці та індоєвропейці на території України. Дати характеристику киммерійцям як продовжувачам трипільської культури.

Характеристика скіфська доба на території України. Особливості скіфського мистецтва. Що таке звіриний стиль? Характеристика сарматів. Аналізувати грецькі колонії на території України. Назвати основні риси грецької культури. Архітектура стародавніх греків, систему архітектурних ордерів. Уклад життя в стародавніх грецьких містах-полісах Північного Причорномор'я: звичаї, господарство, архітектура, політичний устрій та громадянський лад. Україна та «велике переселення народів» у II-V ст. до н.е. Роль зарубинецької та черняхівської культур. Проаналізувати слов'янський фольклор як джерело дослідження міфології. Вміти пояснити міфомодель світу і людини в язичницькій релігії стародавніх слов'ян.

Під час підготовки до заняття основну увагу слід звернути на причину виникнення духовної культури, її первісні форми та еволюцію у дослав'янській період української історії.

Тема 3. Культура Русі-України та Галицько-Волинського князівства

Русь-Україна і становлення української культури. Вміти пояснити генезис східнослов'янських племен. Дати характеристику «Повісті временних літ» про східнослов'янські племена. Побуту і звичаям східних слов'ян. Язичницьким віруванням східних слов'ян. Пояснити історію етноніму «Русь». Соціально-економічні та історичні умови формування Русі-України. Дати характеристику «Руській правді» як зведення законів. Охарактеризувати розвиток міст, торгівлі, ремесла, землеробства як умови формування давньоруської культури.

Прийняття християнства. Чому християнізація стала рушієм нового культурного прогресу та нових цінностей? Взаємозв'язок давньоруської культури з культурою Візантії та культурами інших народів. Розвиток писемності на Русі. Церковнослов'янська мова. Дати характеристику давньоруській літературі: оригінальна та перекладна. Особливість літописів. Житійна література. «Слово про закон і благодать...» Іларіона. Проаналізувати розвиток і поширення освіти. Ярослав Мудрий та його вклад в культуру. Розвиток філософської думки. Поняття про «софійне». Дати характеристика архітектурних пам'яток Русі-України. Розказати про Софію Київську як світоглядну ідею і художній шедевр. Семіотика давньоруського храму. Характеризувати живопис, ювелірну справу, книжну мініатюру. Візантійську техніку мозаїк та фресок. Іконопис. Теорія іконописного образу її характеристика. Проаналізувати театральне мистецтво. Народне світосприйняття, його відображення в пам'ятках народної мудрості – обрядова поезія, прислів'я, заговори, народні пісні, легенди, билинний епос. Гуманістичні ідеали як основний зміст усної народної творчості. Проаналізувати історичне значення культури Русі-України. Монголо-татарська навала та проаналізувати її наслідки для культурного розвитку Русі.

Дати характеристику соціально-політичній і культурній ситуації в Галичині та на Волині в XII–XIII століттях. Данило Галицький та його культурно-просвітницька діяльність. Основні осередки соціального і культурного життя: Володимир, Галич, Холм і Львів. Характеристика архітектури та живопису. Поява білокамінної архітектури. Художні ремесла. Як розвивалась освіта та наука? Дати характеристику літературі. Оригінальній та перекладній літературі, літописанням, героїчному епосу, «духовній повісті». Історичній пісні. Розвиток писемності, книгописна майстерня

Володимира Васильковича. Висвітлити культурні та політичні зв'язки Галицько-Волинського князівства з іншими землями Стародавньої Русі.

Під час підготовки до заняття необхідно звернути увагу на якісні зміни в розвитку культури східних слов'ян після введення християнства як державної релігії у 988 р., та зміну світосприйняття людини.

Тема 4. Основні віхи української культури XIV-XVI ст.

Ренесанс в українській культурі

Пояснити процес формування українського етносу в умовах польсько-литовського поневолення, політико-державний і суспільний лад, умови розвитку національно-культурного і релігійного життя. Берестейська унія та її роль в культурі. Ренесанс та його риси, образ нової людини цієї епохи. Перечислити основні ознаки ренесансу. Відгуки епохи ренесансу і гуманізму в Україні. Впливи контрреформаційних та кальвіністських течій. Що таке реформація та протестанська етика праці. Проаналізувати працю Макса Вебера «Протестанська етика праці і дух капіталізму». Роль братств. Острозька академія. Виникнення друкарства. І. Федоров та його роль в культурі. Розповісти про розвиток освіти і науки. Що таке «сім вільних наук»? Ю. Дрогобич, П. Русин, С. Оріховський розповісти про їх внесок в культуру. Які були тоді зв'язки з західноєвропейською наукою? Знати що таке усна народна творчість, перекладна та літописна література, полемічна література. І. Вишенський, Зизанін, Х. Філарет їх внесок в культуру. Проаналізувати розвиток поезії (П. Беринда, К. Сакович, М. Смотрицький). Проаналізувати архітектуру і образотворче мистецтво, художні осередки: жовківська, чернігівська, новгород-сіверська малярські школи. Дерев'яну архітектуру: волинська, галицька, гуцульська, буковинська школи. Характеристика романського та готичного мистецтва, назвати основні риси цього мистецтва. Навести приклади. Характеристика ансамбля площі Ринок. Розвиток готичної та романської архітектури в Україні. Назвати ознаки ренесансного стилю в архітектурі.

Під час підготовки до заняття, зверніть особливу увагу на історичні умови розвитку культури України у зазначений період, встановіть, як політична ситуація впливала на духовне життя українського народу і як позначилися ренесанські процеси на Західну Європу та Україну. А також як реформація, а з нею нова етика праці змінила ставлення людини до життя, її світогляд.

Змістовий модуль 2. Українська культура Нового часу Новітньої доби

Тема 5. Українська культура XVII-XVIII ст. Барокова культура

Студент повинен знати соціально-економічні передумови розвитку духовної культури в Україні XVII-XVIII ст. Визвольна війна 1648-1654 р.р. та поширення демократичних тенденцій в українській культурі. Охарактеризувати культуру козацької держави (1648-1781 р.р.). Запорізьку Січ. Які історичні особливості її культури? Школи в Запорізькій Січі. Релігійні вірування запорізьких козаків та музична культура і театральне мистецтво. Охарактеризувати самобутні риси культури Запорізької Січі.

Розвиток освіти та наукових знань в Україні. Книгодрукування. Назвати друковані видання. Просвітницька діяльність братств і братських шкіл. Києво-Могилянська академія, її загальнослов'янське значення. Видатні вчені та діячі Києво-Могилянської академії. Розвиток філософії: І. Гізель, Я. Козельський, Г. Кониський, Ф. Прокопович, Г. Сковорода, С. Яворський, знати їх внесок.

Охарактеризувати розвиток усної народної творчості (думи), національно-визвольні мотиви в козацьких думах, моральні настанови у циклі побутових дум.

Проаналізувати українське театральне мистецтво. Що таке шкільний театр, ляльковий театр – вертеп, декламації та діалоги, інтермедії. Видатні драматурги того часу (М. Довгалецький, М. Козачинський, Г. Кониський, Ф. Прокопович, Д. Туптало) їх внесок в культуру.

Розвиток літератури (Г. Сковорода, М. Смотрицький, К. Транквіліон та інші). Барокова поезія. Що таке кабалістичні та фігурні вірші. І. Величковський. Барокова проза. Д. Туптало, П. Могила. Історична література (Лазар Баранович, Самійло Величко, Г. Грабянка).

Охарактеризувати поезію Климентія Зиновієва та сатиричні вірші Івана Некрашевича. Проаналізуйте розвиток музичного мистецтва (М. Дилецький, М. Березовський, Д. Бортнянський, А. Ведель). Глухівська співацька школа. Кобзарство як культурний феномен.

Бароко та його особливості, характеристика цього стилю, основні риси. Образ нової людини цієї епохи. Мистецтво українського бароко та його своєрідність. Що таке козацьке бароко? Проаналізувати особливості барокової архітектури. Видатні архітектори І. Григорович-Барський,

С. Ковнір, Б. Меретин, І. Мічурін, В. Растреллі, Й. Шедель та інші їх шедеври в Україні. Охарактеризувати специфіку національного варіанта бароко в літературі, театрі і музиці. Проаналізувати еволюція образотворчого мистецтва. Що таке монументальний стінопис, портретний живопис в жанрі парсуна? Характеристика іконопису (Лука Волинський, Йова Кондзелевич, Микола Петрахович, Лаврентій Пухало, Василь Реклінський, Іван Руткович, Федір Сенькович). Різьблені іконостаси. Характеристика бароківського портрету (В. Боровиковський, Д. Левицький). Охарактеризувати розвиток гравюри (Олександр і Леонтій Тарасевичі, І. Щирський). Розкрити суть їх творчості. Який внесок гетьмана І. Мазепи в розбудову української культури? Рококо як стиль в мистецтві, вміти дати характеристику, навести приклади.

Ліквідація Гетьманщини і Запорізької Січі, як це відобразилось на культурі України? Проаналізувати формування української літературної мови в кінці XVIII- на початку XIX ст.

Під час підготовки до семінарського заняття потрібно звернути головну увагу на риси західноєвропейського бароко і порівняти його із українським бароко. Також звернути увагу на риси, які були притаманні козацькому бароко. Порівняти стиль бароко і рококо, зверніть увагу на їх різницю.

Тема 6. Національно-культурне відродження в Україні XIX ст.

Студент повинен пояснити генезис українського відродження. Дворянський (1789-1840 р.р.) та народницький (1840-1880 р.р.) періоди відродження. Модерністичне відродження (1890-1914 р.р.).

Перші відродженецькі видання в східноукраїнських землях. Проаналізувати «Історію русів». Характеристика літературного відродження. Знати значення «Енеїди» І. Котляревський. Романтизм як відповідь на кризові прояви в ідеології Просвітництва, його характеристика, основні риси. Український романтизм – важливий чинник національного відродження. Аналізувати роль харківського університету у відродженецькому процесі. Характеристика галицького відродження. Проблеми мови. Яка роль творчості Маркіяна Шашкевич? Що таке «Руська трійця» і «Русалка Дністровая»?

Народницький період відродження. Охарактеризуйте київських романтиків і Кирило-Мефодіївське братство. Розвиток реалізму та

критичного реалізму. Їх характеристика, основні риси, навести приклади. Тарас Шевченко як ідеолог і провідник відродження його роль в культурі. Проаналізуйте працю І. Костомарова «Книга буття українського народу». Розвиток національної самосвідомості українців у 50-60-х р.р. Громади. Що таке Валуєвський указ? Розвиток видавничого руху. Розповіді про київську громаду і діяльність М. Драгоманова в 70-80-х р.р., Ємський указ 1876 р. та його наслідки.

Українська філософія в Україні XIX ст.: С. Гогоцький, В. Лесевич, П. Юркевич та інші який їх внесок в культуру? Проаналізувати філософію мови О. Потебні.

Розвиток театру. Корифеї українського театру: М. Заньковецька, І. Карпенко-Карий, М. Кропивницький, М. Садовський, М. Старицький. Який їх внесок в культуру? Охарактеризуйте розвиток літератури, назвіть видатних письменників. Проаналізуйте шкільництво і освіту в XIX ст.. Наукове товариство ім. Т. Г. Шевченка, його видавнича діяльність.

Дати характеристику українській музичній культурі XIX ст. М. Лисенко та його внесок в культуру. Охарактеризуйте образотворче мистецтво та живопис, назвати видатних художників. Хто такі художники передвижники? Архітектура і пошуки національного стилю: ампір, еkleктика, класицизм, модерн, необароко. Дати характеристику стилям і навести приклади. Класицизм як напрям в культурі, охарактеризувати і навести приклади. Модерн як напрям в мистецтві, причини виникнення стилю. Імпресіонізм та символізм, дати характеристику і навести приклади.

Під час підготовки до семінарського заняття звернути особливу увагу на основні причини пожвавлення культурного життя України на початку XIX століття, нові явища у сфері освіти, обмеження розвитку національної культури України зі сторони імперських урядів. Знати основні напрямлення в культурі XIX ст. (імпресіонізм, класицизм, критичний реалізм, модерн, реалізм, романтизм, символізм) і їх основні риси, приклади.

Тема 7. Українська культура XX ст.

Модернізм - культурний феномен XX століття

Студент повинен знати що таке авангард. Дати характеристику авангардиському живопису (О. Богомазов, Д. Бурлюк, В. Єрмілов,

Ф. Кричевський, О. Мурашко, О. Новаківський та інші, їх внесок в культуру). Мистецька «школа Бойчука». Охарактеризувати розвиток музики (Соломія Крушельницька, А. Нежданова, їх внесок в культуру). Роль Лесі Українки в культурі України. Гуманізм українського неоромантизму, його основні риси. Що таке неоромантизм? Взаємовідносини особистості і світу в українському експресіонізмі, навести приклади. Охарактеризувати український авангард 1900-1920-х рр. Аналіз екзистенційних проблем у художній традиції зламу століть. Розвиток архітектури. Стиль модерн, конструктивізм в архітектурі ХХ століття їх характеристика, навести приклади. Охарактеризувати філософську думку. Висвітлити роль М. Грушевського в культурі України. Дати характеристику освітньому та науковому процесу. Формування української національної школи. Створення української вищої школи. Українська Академія наук. Д. Багалій, В. Вернадський, А. Кримський М. Туган-Барановський.

Характеристика гетьманату та його роль в культурі.

Охарактеризувати суперечливість культурного процесу в Україні на початку 20-х р.р. та принципи культурної політики радянської влади. Оборонні позиції представників української культури. Що таке українізація та її значення для культурного процесу. Микола Зеров і Микола Хвильовий їх роль в культурі. Боротьба О. Шумського проти русифікаторства.

Характеристика стилю модернізм, навести головні риси модернізму та його напрямлень: абстракціонізм, дадаїзм, експресіонізм, сюрреалізм, кубізм, фовізм, футуризм. Навести приклади.

Охарактеризуйте літературні процеси в Україні. Пожвавлення літературного життя в період українізації. Літературні об'єднання «Плуг», «Гарт», «Вапліте», «Молодняк» та ін. Література неокласиків. Театральне мистецтво і музична культура. Театр Гната Юри. Театр «Березіль». Діяльність музичного товариства ім. Леонтовича. Творчість українських композиторів: К. Богуславського, М. Вериковського, В. Косенка, Б. Лятошинського, Л. Ревуцького, Г. Хоткевича, та ін. Охарактеризувати їх. Створення українського кіномистецтва, творчість О. Довженка. Репресивні акції сталінізму та їх трагічний вплив на розвиток української національної культури 20-50-х р.р.

Національно-культурне відродження в Україні в середині 80-х- на

початку 90-х р.р. та його особливості. Проголошення незалежності України (24.08.1991р.) та його значення у формуванні національної самосвідомості українців та розвитку духовної культури. Суперечливий характер культурного процесу в сучасних умовах. Демократизація як чинник національно-духовного відродження. Потрібно наголосити на здобутки української культури.

Під час підготовки до семінарського заняття звернути увагу на етапи розвитку української культури у ХХ столітті, встановити характерні риси кожного етапу. Дати основне визначення стилю модернізму і знати його напрямлення (абстракціонізм, дадаїзм, експресіонізм, сюрреалізм, кубізм, фовізм, футуризм) охарактеризуйте їх основні риси, навести приклади. Також встановити різницю між авангардизмом і модернізмом.

Тема 8. Постмодерн як широка культурна течія.

Розвиток української культури ХХІ ст.

Студент повинен знати визначення течії постмодерн, її особливості і основні риси. Охарактеризувати постмодернізм філософської думки. Проаналізувати Умберто Еко його твір «Ім'я рози». Що таке концептуалізм як течія сучасного мистецтва? Творчість Е. Булатова, Е. Воргола, І. Кабакова, І. Комара та О. Меламіда, їх внесок в культуру. Естетика концептуального мистецтва Б. Орлова, Д. Пригова, І. Чуйкова. Аналіз соц-арту як один із напрямків постмодернізму. В. Комар і О. Меламід засновники соц-арту, їх внесок в культуру. Характеристика постсоц-арт. Концептуалізм і соц-арт: назвати спільне й особливе. Охарактеризувати постконцептуалізм.

Дати характеристику нонконформізм як течії постмодернізму. Людина в контексті постмодерністського світобачення. Література постмодернізму та її жанри. Живопис постмодернізму. Навести приклади.

Феномен гри та її значення в житті людства. Текст і гра як феномени культури постмодерну. Проаналізувати погляди Маргарет Мід і Йогана Хейзинга. Що таке антропоморфність в мистецтві постмодерну. Назвати основні принципи постмодерністської естетики. Постмодерністська скульптура і архітектура. Охарактеризувати гіперреалізм як напрям постмодернізму. Його основні принципи. Фотореалізм – як сюжетний живопис. Гіперреалізм у музиці театрі, скульптурі, навести приклади. Феномен масової культури і її вплив на український культурний простір.

Дайте характеристику та назвіть особливості українського постмодернізму. Проаналізувати постмодерністські риси української літератури (Ю. Андрухович, О. Ірванець, В. Неборак). Постмодернізм в українському живописі, художники постмодернізму – Г. Анченко, О. Гнилицький, О. Голосій, Г. Король, А. Савадов, Г. Сенченко, О. Харченко. Художні групи «Паризька комуна», «Вольова грань національного постмодернізму», «Одеської школи» – С. Ликов, О. Ройтбут, В. Рябченко та інші їх внесок в культуру. Дайте характеристику моделі культури нового тисячоліття.

Під час підготовки до заняття зверніть на принципово нові риси, які притаманні сучасній українській культурі та на явище постмодерну.

ТЕМАТИКА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінарське заняття № 1

Тема: Предмет і методологія культури. Феномен культури.

Основні українські та зарубіжні концепції культури

План

1. Культура: сутність та структура поняття.
  - 1.1. Поняття та історичний розвиток терміну “культура”.
  - 1.2. Культура і цивілізація.
  - 1.3. Типологія культури. Історичні типи культур. Функції культури.
  - 1.4. Народна, елітарна і масова культури.
2. Основні українські концепції культури.
  - 2.1. Культурологічні теорії в українській суспільній думці В. Винниченка, М. Грушевського, Д. Донцова, В. Липинського, Є. Маланюка, І. Мірчука, О. Ольжича, М. Хвильового.

Обов'язкові терміни для опрацювання до теми: *артефакт, духовна культура, елітарна культура, етногенез, «колективне безсвідоме», контркультура, культура, культурологія, масова культура, менталітет, надлюдина, національна культура, норма, парадигма, світова культура, субкультура, традиція, цивілізація, цінності.*

Список рекомендованої літератури:

1. Винниченко В. К. Відродження нації: (історія української революції: марець 1917 р. – грудень 1919 р.) / В. Винниченко. – Книга роду, 2008. – 797 с.
2. Винниченко В. К. Заповіт борцям за визволення / Володимир Винниченко. – К.: Вид. т-во «Криниця», 1991. – 128 с.
3. Грушевський М. На порозі нової України: Гадки і мрії / М. Грушевський. – К.: Наукова думка, 1991. – 128 с.
4. Донцов Д. І. Дух нашої давнини / Дмитро Донцов. – 2-ге вид. – Мюнхен; Монреаль: [б.в.], 1951. – 341 с.
5. Кузнецова Т. Ф., Межуев В. М., Шайтанов И. О. и др. Культура: теории и проблемы. – М.: Наука, 1995. – 279 с.
6. Маланюк Є. Ф. Нариси з історії нашої культури / Є. Маланюк. – К.: Обереги, 1993. – 79 с.

7. Маркарян Э. С. Теория культуры и современная наука / Э. С. Маркарян. – М.: Просвещение, 1983. – 280 с.
8. Марценюк С. П. Проблеми історії й теорії світової та української культури: Конспект лекцій / С. П. Марценюк. – К.: ІСДО, 1993. – 124 с.
9. Мірчук І. Світогляд українського народу / І. Мірчук // Генеза. – 1994. – № 2.
10. Найдорф М. И. Введение в теорию культуры: историко-культурный процесс: Учебник / М. И. Найдорф. – Одесса: Optimum, 2004. – 254 с.
11. Ойзерман Т. Существуют ли универсалии в сфере культуры? / Т. Ойзерман. // Вопросы философии. – 1989. – № 2.
12. Ольжич О. Дух руїни. По сторінках історії / Олег Ольжич; післям. Івана Дзюби. – 2-ге вид. – К.: Смолоскип, 2007. – 47 с.
13. Ольжич О. Українська історична свідомість // Вибрані твори / О. Ольжич. – К.: Смолоскип, 2007. – С. 293–311.
14. Теорія та історія світової і вітчизняної культури: підруч. / Н. Я. Горбач, С. Д. Гелей та інші. – Львів: Каменяр, 1992. – 165 с.
15. Українська душа: збірник наукових праць / відп. ред. В. Хромова. – К.: Фенікс, 1992. – 128 с.

Семінарське заняття № 2

Тема: Українська культура XVII-XVIII ст. Барокова культура

План

1. Освіта і наука в українській духовності. Розвиток філософської думки.
2. Бароко як стиль в культурі. Образ нової людини цієї епохи. Українське бароко та його своєрідність. Рококо – як стиль в мистецтві.
3. Формування українського театрального мистецтва.
4. Розвиток літератури. Барокова поезія та проза. Кабалістичні та фігурні вірші.
5. Розвиток музичного мистецтва Кобзарство як культурний феномен.
6. Розвиток живопису. Іконопис. Портрет. Розвиток гравюри.
7. Розвиток архітектури. Розвиток скульптури. Іоанн Пінзель – митець світового рівня.

Обов'язкові терміни для опрацювання до теми: *акровірші, бароко, братські школи, вертеп, геральдика, гравюра, «Грамматика*

мусікійська», декламації і діалоги, думи, жовківський художній осередок, емблематичні вірші, епіграма, епітафії, іконостас, інтермедія, історичні пісні, кабалістичні вірші, козацьке бароко, козацькі літописи, ляльковий театр – вертеп, меценатство, містрія, міраклъ, панегірики, партесний спів, полемічна література, портретний живопис, «раки літературні», рококо, «Синопис», фігурні вірші, шкільна драма.

Список рекомендованої літератури:

1. Антонович В. Б. Про козацькі часи на Україні / Володимир Антонович. – К.: Дніпро, 1991. – 238 с.
2. Ісаєвич Я. Д. Братства та їх роль у розвитку української культури XVI-XVIII століття / Ісаєвич Я. Д. – К.: Наукова думка, 1996. – 256 с.
3. Наливайко Д. С. Очима Заходу. Рецепція України в Західній Європі XI-XVIII ст. / Наливайко Д. С. – Київ: Основи, 1998. – 292 с.
3. Павленко С. Іван Мазепе як будівничий української культури / С. Павленко. – К.: Києво-Могилянська академія, 2005. – 304 с.
4. Свенціцька В. І. Спадщина віків. Українське малярство XIV-XVIII ст. у музейних колекціях Львова / Свенціцька В. І., Сидор О. Ф. – Львів: Каменяр, 1990. – 586 с.
5. Ушкалов Л. Світ українського бароко / Ушаков А. – Харків: Око, 1994. – 112 с.
6. Феномен Петра Могили: Біографія. Діяльність. Позиція / Климів В. та ін. – К.: Дніпро, 1996. – 270 с.
7. Хижняк З. І. Історія Києво-Могилянської академії / З. І. Хижняк. – К.: Вид дім «КМ Академія», 2003. – 184 с.

Семінарське заняття № 3

Тема: Національно-культурне відродження в Україні XIX ст.

План

1. Освіта і наука XIX ст. в Україні. Розвиток філософської думки.
2. Реалізм та критичний реалізм. Романтизм. Класицизм. Стиль модерн. Імпресіонізм як культурний напрям XIX ст. в західноєвропейській культурі. Символізм. Їх характерні риси.
3. Українська література XIX ст. Сентименталізм в літературі.
4. Розвиток живопису України XIX ст. Художники-передвижники.
5. Український театр XIX ст. Театр корифеїв.
6. Розвиток української музики XIX ст.

7. Архітектура України ХІХ ст. (стилі: ампір, еkleктика, класицизм, модерн, необароко).

Обов'язкові терміни для опрацювання до теми: *ампір, Валуєвський циркуляр, віденські неоренесанс і необароко, громади, еkleктизм, етнографія, Ємський указ, імпресіонізм, інтелігенція, історіографія, Кирило-Мефодіївське товариство, класицизм, корифеї, критичний реалізм, модерн, народна творчість, народництво, національно-культурне відродження, нова українська література, позитивізм, псевдовізантійський стиль, «Просвіта», реалізм, романтизм, «Русалка Дністрова», «Руська трійця», сентименталізм, символізм, «філософія серця», фольклористика.*

Список рекомендованої літератури:

1. Білецький П.О. Українське мистецтво другої половини ХІХ ст. / П. О. Білецький. – К.: Наука, 2008. – 301 с.
2. Білецький П. О., Горбачов Д. О., Димшиць Е. О., Кара-Васильєва Т. В., Карпова Г. В. Українське мистецтво та архітектура кінця ХІХ-початку ХХ ст. / НАН України; Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського / Н. Ю. Асєєва (відп. ред.). – К.: Наукова думка, 2000. – 240 с.
3. Жолтовський П.М. Художнє життя на Україні в ХІХ ст. / Жолтовський П. М. – К.: Либідь, 2003. – 223 с.
4. Карпова Г. В. Українське мистецтво та архітектура кінця ХІХ-початку ХХ ст. / НАН України; Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського / Н. Ю. Асєєва (відп. ред.). – К.: Наукова думка, 2000. – 240 с.
5. Овсїйчук В. А. Класицизм і романтизм в українському мистецтві / В. А. Овсїйчук; наук. ред. С. Павлюк. – К.: Дніпро, 2001. – 444 с.
6. Українська драматургія ХІХ-ХХ століть. Михайло Старицький, Іван Карпенко-Карий, Іван Кочерга: [Зб. драм. творів] / О. Б. Діденко (ред.), О. В. Осадча (ред.). – К.: Наукова думка, 2006. – 403 с.

Семінарське заняття № 4

Тема: Українська культура початку ХХ ст.

План

1. Модернізм як мистецька течія. Його стильові напрямлення (абстракціонізм, дадаїзм, експресіонізм, кубізм, сюрреалізм, фовізм, футуризм). Взаємовідносини особистості і світу в українському експресіонізмі.
2. Освіта та наука, філософська думка на початку ХХ ст.
3. Література України початку ХХ століття. Література неокласиків.
4. Розвиток театру в Україні початку ХХ століття. Авангардистський театр. Розвиток кіноматографу в Україні.
5. Розвиток архітектури початку ХХ ст. (стилі модерн, неокласицизм, конструктивізм).
6. Особливості розвитку музики на початку ХХ ст. в Україні
7. Розвиток живопису на початку ХХ ст. Авангардистський живопис.
8. Гуманізм українського неоромантизму.

Обов'язкові терміни для опрацювання до теми: *авангардизм, абстракціонізм, академізм, ВАПЛІТЕ, «Гарт», голокост, ГУЛАГ, дадаїзм, декаданс, декадентство, депортація, еkleктизм, експресіонізм, експериментальний театр, ізольованість культури, кітч, конструктивізм, “космополітизм”, кубізм, модернізм, неокласики, неокласицизм, неоромантизм, НЕП, нігілізм, «Плуг», політика «культурної революції», політичний терор, постмодернізм, пролеткульт, «розстріляне відродження», «романтика вітаїзму», соціалізм, «соціалістичний реалізм», сюрреалізм, українізація, уніфікація, феєрія, функціоналізм, футуризм.*

Список рекомендованої літератури:

1. Гринишина М. Театр української драматургії. Сучасна та класична українська п'єса на сценах театру у 1930-х роках. – К.: Інтертехнологія, 2006. – 283 с.
2. Жулинський М. Г. Історія української літератури ХІХ ст.: У 2-х кн. Кн. 2. Підручник. – К.: Либідь, 2006. – 712 с.
3. Касьянов Г. В. Українська інтелігенція 1920-х–30-х років: соціальний портрет та історична доля. – К.: Глобус, Вік; Едмонтон: Канад. Ін-т Укр.

Студій Альберт. Ун-ту, 1992. – 176 с.

4. Курбас Лесь. Березіль: із творчої спадщини. – К.: Дніпро, 1988. – 518 с.
5. Лобановський Б., Говдя П. Українське мистецтво другої половини ХІХ- початку ХХ ст. – К.: Мистецтво, 1989. –206.
6. Нариси з історії образотворчого мистецтва України ХХ ст. : у 2 кн. / голова ред. кол. В. Д. Сидоренко; Академія мистецтв України. Інститут проблем сучасного мистецтва. – К.: Інтертехнологія, 2006. Кн. 1 / ред.-упоряд. О. Авраменко. – К.: [б.в.], 2006. – 544 с.
7. Прокофьев Ф. И. Интеллигенция: сущностные черты и современность. / Ф. И. Прокофьев; Приднепровская гос. академия строительства и архитектуры. Кафедра философии. – Днепропетровск: [б.в.], 1996. – 44 с.
8. Левченко М. Українська художня культура: навч. посібник / М. Левченко. – Херсон, 2009.
9. Лекції з історії світової та вітчизняної культури / за ред. А. Яртися, В. Мельника. – Львів: Світ, 2005. – 568 с.
10. Яцків Р. Українське мистецтво ХХ століття: ідеї, явища, персоналії: збірник статей / Р. Яцків; НАН України, Інститут народознавства. – Л.: [б.в.], 2006. – 351 с.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Тематика

1. Предмет і методологія культури. Феномен культури. Основні зарубіжні та українські концепції культури.
2. Культура первісного суспільства. Історичні передумови виникнення української культури.
3. Культура Русі-України.
4. Культура Галицько-Волинського князівства.
5. Основні віхи української культури XIV-XVI ст. Ренесанс в українській культурі.
6. Українська культура VII-VIII ст.
7. Бароко як нове світовідчуття і нове мистецтво.
8. Національно-культурне відродження в Україні XIX ст.
9. Класицизм як мистецтво героїчної громадянськості.
10. Основні культурні напрямки XIX ст. Реалізм, критичний реалізм, символізм, імпресіонізм, модерн в художній культурі.
11. Романтизм як світовідчуття і як напрямок у мистецтві.
12. Модернізм як новий художній метод в культурі XX ст.
13. Постмодерн як широка культурна течія.
14. Розвиток української культури XXI століття. Зміна культурної парадигми й системи цінностей.

До самостійної роботи відносяться:

1 – підготовка до семінарських занять;

2 – написання рефератів, есе.

3 – до самостійної роботи також ввійшли завдання, що розкривають рівень володіння фактичним матеріалом:

а) оперування поняттями та термінами

Студенти повинні не просто дати чітке визначення поняття чи терміна, але і вказати дату та країну його виникнення, навести приклад застосування. Для цього варто скористатися словниками. У відповіді важливо показати розуміння культурологічної термінології, адже вона є своєрідним каркасом, на якому тримається історія української культури як навчальна дисципліна .

б) знання персоналій

При складанні історичного портрета варто скористатися схемою-шаблоном, обов'язково вказавши роки життя історико-культурного діяча, його походження та верству суспільства до якої він належав та інтереси якої представляв, результати його діяльності, так би мовити слід в історії та в культурі країни чи людства, наприклад Я. Мудрий, Ю. Дрогобич, І. Мазепа чи В. Вернадський. Оскільки складовою компетентності є і вміння виразити своє ставлення до того чи іншого факту, явища і процесу, то цим варто завершити свою відповідь на такого роду завдання.

4 – а також завдання описового творчого характеру

Такі завдання складають основу студентських робіт на самостійній роботі і оцінюються найвищими балами. Із заданої тематики студентам запропоновано: написати статтю до історичного чи культурологічного словника, підготувати виступ до наукової конференції, скласти розгорнутий план, написання реферату, пояснити теорії визначних діячів культури, розкрити вислови відомих постатей, обґрунтувати власну думку тощо.

Готуючи завдання описового характеру, студенти повинні дотримуватись наступної структури викладу матеріалу: У вступі треба подати короткий екскурс до теми, що розкриватиметься. Якщо тема складна, контраверсійна (така, що допускає різні погляди та оцінки) варто коротко розкрити джерельну та історіографічну базу. Потрібно вказати джерела та літературу , яку опрацювали ви особисто та виразити і власне

ставлення до цієї проблеми. Чітко сформульована та аргументована позиція завжди викликає повагу, навіть якщо перевіряючий дотримується іншої точки зору. Вступ у жодному разі не повинен перевершувати 10 % всього обсягу викладу. Основна частина складає не менше 80% обсягу викладу. На основі хронологічного чи логічного принципів розглядаються причини, головні події та їх наслідки. Використовуючи детальний фактичний матеріал, прізвища персоналій та вагомні аргументи, підтверджуються чи спростовуються різноманітні погляди і теорії, обґрунтовується власна думка. Недопустимими є відхилення в описовість, відхід від наукового викладу матеріалу, підміна аргументів необґрунтованими звинуваченнями. Студенти повинні чітко усвідомлювати різницю між літературним твором та історичним дослідженням. Висновок – орієнтовно до 5% від загального обсягу. Формуються короткі узагальнення, що опираються на висловлені в основній частині міркування. Такі складові можуть братися за основу і для будь-яких інших питань описового характеру.

Пишучи статтю до культурологічного словника, студентам треба знати загальну структуру таких словників, найменування розділів, методику складання життєпису історичної постаті. Вони повинні дотримуватись обсягу та стилю написання, використовувати тільки перевірені дані з відповідних історичних джерел, акцентувати увагу на різноманітних напрямках діяльності особи.

При складанні плану до окремо взятої теми студенти мають пам'ятати, що сама постановка такого завдання передбачає, що студенти повинен складати складний план. Обов'язковими є вступна та заключна частини плану, упорядкована нумерація його пунктів. Кількість пунктів варто обмежити (не більше 3-5), інакше план перетвориться в тези.

5 – також завдання описового характеру

Законспектувати першоджерела праць видатних культурних діячів і дати їм пояснення, наприклад Д. Донцова, В. Липинського та інших. При складанні конспекту першоджерела: – перед конспектування обов'язково запишіть згідно зі стандартами до оформлення бібліографії точну назву джерела (автор, назва, часопис збірник, рік, номер, видавництво, кількість сторінок) – це свідчить про Вашу наукову культуру, а інформація може знадобиться Вам у подальшому; – перш ніж конспектувати, треба уважно

прочитати весь текст першоджерела та усвідомити його (поділити на основні логічні частини, виділити головні думки, провідні ідеї, висновки); – зміст першоджерела передають своїми словами, цитатами з першоджерела, своїми словами і цитатами; – можна при бажанні залишити певну частину сторінки для запису власних думок, оцінки законспектованого; – цитуючи, вказують відповідну сторінку першоджерела. Текст конспекту оформлюють довільно, на відміну від тез, крім основних положень, конспект містить і фактичний матеріал; – при потребі в конспект можна включити як основні положення і висновки, так і їхнє обґрунтування, конкретні факти і приклади (без детального опису); – задля лаконічного викладу матеріалу, що забезпечують краще сприймання тексту конспекту, виписувати тільки головні поняття і фрази і те, що Вас заінтересувало, окремі слова можна скорочувати; – важливий не тільки результат конспективування, а й сам процес, що дисциплінує мислення студента, сприяє міцному закріпленню і кращому запам'ятовуванню матеріалу. У зв'язку з цим потрібно складати конспект самостійно та з бажанням дізнатися щось нове.

ТЕМАТИКА РЕФЕРАТІВ

1. Проблема походження української культури.
2. Природні і політичні фактори в становленні і розвитку культурного простору української культури.
3. Культурогенез і етногенез: особливості та взаємозв'язок.
4. Скіфська культура.
5. Роль трипільської культури у формуванні традиційних господарсько-культурних типів на території сучасної України.
6. Роль династичного центру в становленні культурної спільноти Русі-України.
7. Культурні контакти Русі-України .
8. Іконопис в Україні: історія та сучасність.
9. Первісна міфологія українського фольклору.
10. Кам'яне зодчество Русі-України.
11. Запорізька Січ: побут, звичаї, традиції, культура.
12. Братства як культурні та освітні осередки.
13. Києво-Могилянська академія як науково-культурний центр.
14. Петро Могила – видатний культурний діяч і меценат.
15. Культурний діяч Костянтин Острозький.
16. Полемічна література. І. Вишенський.
17. Книгодрукування в Україні. І. Федоров.
18. Українське бароко й особливості його проявів.
19. Освітні та просвітницькі традиції в історичному полі українського культуротворення.
20. Національні наукові школи та інституції.
21. Музика і спів як чинники українського буття.
22. Співвідношення «земного» і «небесного» у бароковій культурі.
23. Звичаї українського народу.
24. Розвиток мистецтва гравюри і графіки в Україні. Л. Тарасевич.
25. Ренесансні архітектурні ансамблі в Україні.
26. Джерела й особливості українського бароко.
27. Пісні та думи України. Кобзарство як культурний феномен.
28. Видатні меценати України XVI- XVIII ст.
29. І. Мазепа як меценат і культурний діяч.
30. Травестія як форма засвоєння культурної традиції (на прикладі

«Енеїди» Котляревського)

31. Т. Г. Шевченко – поет і художник.
32. Меценатство в Україні у ХІХ- на початку ХХ ст.
33. Українське національно-культурне відродження (ХІХ ст.).
34. Руська трійця і її роль у національно-культурному піднесенні Галичини.
35. М. П. Драгоманов як культурний діяч України.
36. Походження і розвиток українського театру.
37. Архітектурні пам'ятки Києва.
38. Архітектурні пам'ятки Одеси.
39. Розвиток української науки у ХІХ ст.
40. Модерн в українській культурі.
41. Лесь Курбас і театр «Березіль».
42. Особливості національно-культурного розвитку України в умовах тоталітаризму.
43. Поетична хвиля українського кінематографа (О. П. Довженко, С. Й. Параджанов, І. В. Миколайчук та ін.).
44. Сатира і гумор як надбання української культури. Одеські гуморини.
45. Національне бачення світу в знаково-символічній системі української культури.
46. Культури давнього світу та їхній вплив на становлення української культури.
47. Національно-культурні осередки і товариства ХІХ – початку ХХ ст. та специфіка їхньої діяльності.
48. Шістдесятництво як національно-культурне явище: вияви та постаті.
49. Культура української діаспори та проблема цілісності українського культурного простору.
50. Месіансько-утопічні аспекти ідеології Кирило-Мефодіївського братства та їх культурні передумови
51. Західноєвропейські впливи в історії української культури.
52. Міська культура в Україні: від Русі-України до епохи Постмодерну.
53. Регіональні відмінності організації матеріальної культури українців.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ

1. Предмет і методологія культури (Еволюція терміна культури, шляхи розгляду культури, культура і цивілізація, типи культури, елементи культури, форми, функції культури).
2. Зарубіжні та українські концепції культури (М. Бердяєв, Г. В. Ф. Гегель, Й. Г. Гердер, Ф. Ніцше, П. Сорокін, А. Тойнбі, З. Фрейд, Й. Хейзінга, О. Шпенглер, К. Г. Юнг; В. Винниченко, М. Грушевський, Д. Донцов, В. Липинський, Є. Маланюк, І. Мірчук, О. Ольжич, М. Хвильовий).
3. Культура первісного суспільства (загальна характеристика первісної епохи та її періодизація, первісна міфологія, зародження форм релігійних вірувань, найдавніші форми мистецтва, синкретичний характер мистецтва).
4. Трипільська культура і культура кімерійців.
5. Культура скіфів та сарматів.
6. Зарубинецька та черняхівська культури. Грецькі поселення на території стародавньої України.
7. Релігійні вірування та міфологія праслов'ян. Язичництво та його характеристика.
8. Основні особливості культури Русі-України (Соціальний і політичний лад Давньоруської держави. "Руська Правда" як зведення законів. Християнство та його роль в культурі. Розвиток науки та освіти, філософської думки. Поняття про софійне. Архітектура, література, театр, образотворче мистецтво, теорія іконописного образу).
9. Культура Галицько-Волинського князівства.
10. Україна в культурно-політичній системі польсько-литовської держави 14-16 ст. (Суспільно-політичні та історичні обставини розвитку української культури 14-16 ст.. Ренесанс та його риси, образ нової людини ренесанської епохи, вплив ренесансу на культуру України. Реформація та протестанська етика праці та її роль в європейській культурі. Розвиток освіти та науки, братства та їх роль. Острозька академія. Розвиток книгодрукування, перші друкованні видання. Розвиток архітектури, літератури, образотворчого мистецтва).
11. Розвиток романського та готичного мистецтва, навести приклади.
12. Культура України 17-18 століття (Суспільно-політичні та історичні

обставини розвитку української культури 17-18 ст.. Козацтво як явище історія та культури. Розвиток освіти та науки, філософії. Розвиток літератури, театру, живопису, музики).

13. Бароко як нове світовідчуття і нове мистецтво. Українське бароко. Його характеристика.

14. Рококо як новий стиль в мистецтві. Його характеристика. Приклади.

15. Класицизм як мистецтво героїчної громадянськості. Його характеристика.

16. Культура України 19 ст. (Суспільно-політичні та історичні обставини розвитку української культури, Розвиток науки та освіти, філософії. Кирило-Мефодіївське товариство. «Руська трійця». Розвиток літератури, театру, живопису, музики, скульптури).

17. Розвиток архітектури в Україні 19 ст. (Стилі ампір, еkleктика, класицизм, модерн, необароко).

18. Романтизм, символізм, імпресіонізм. Їх характеристика і основні риси. Приклади.

19. Реалізм та критичний реалізм. Його характеристика.

20. Модерн як стиль в культурі. Особливості стилю модерн.

21. Культура України поч. 20 ст. (Суспільно-політичні та історичні обставини розвитку української культури поч 20 ст.. Розвиток науки та освіти, філософії. Архітектура (конструктивізм і модерн). Розвиток скульптури, театру, музики, живопису, кіноматографу).

22. Неоромантизм в українській культурі кін. 19-поч. 20 ст.

23. Модернізм як художній стиль та його напрямки (абстракціонізм, дадаїзм, експресіонізм, кубізм, сюрреалізм, фовізм, футуризм).

24. Розвиток літератури 20 ст. Література неокласиків. Літературні гуртки та об'єднання.

25. Український авангард 1900-1920-х років. Його характеристика. Представники.

26. Український експресіонізм та його особливості.

27. Культура України в період радянського тоталітаризму.

28. Постмодернізм як художній напрям в культурі к. 20 – 21 ст..

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ТА ДЖЕРЕЛ:

Основна

1. Висоцький О. Ю. Історія української культури: Навчальний посібник. – Дніпропетровськ: НМетАУ, 2009. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до джерела: <http://www.nbuv.gov.ua/books/2009/09vojjuuk.pdf>
2. Багацький В. В. Історія України. Підручник з грифом МОН. 2-е вид., доповнене і перероблене. – Київ: Алерта, 2010. – 388 с.
3. Богуцький Ю. П., Андрущенко В. П., Безвершук Ж. О., Новохатько Л. М. Українська культура в європейському контексті. – К.: Знання, 2007. – 307 с.
4. Бокань В., Польовий Л. Історія культури України. Навч. Посіб. – К.: МАУП, 2004, 3-тє видання, стереотип. – 256 с.
5. Ісаєвич Я. Україна давня і нова: народ, релігія, культура / НАН України; Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. – Львів, 1996. – 336 с.
6. Історія української культури / За ред. І. Крип'якевича – К.: Либідь, 2000. – 656 с.
7. Історія української культури. Курс лекцій / Під загальною редакцією доктора історичних наук С.О. Костишевої. – К.: НТУУ «КПІ», 2010. – С.103–133.
8. Історія української культури: термінологічний словник / Уклад. С. О. Костишева. – К., НТУУ “КПІ”, 2010. – 57 с.
9. Культура українського народу: навч. Посіб. / В. М. Русанівський, Г. Д. Вервес та ін. – К.: Либідь, 1994. – 272 с.
10. Культурологія. Культура в історії та історія культури: Підручник для вищих навчальних закладів / Під редакцією Л. В. Шеєнко. – В 2-х тт. – Одеса, ОНМУ, 2016. – 380 с.
11. Лекції з історії світової та вітчизняної культури / за ред. А. Яртися, В. Мельника. – Львів: Світ, 2005. – 568 с.
12. Найдорф М. И. Введение в теорию культуры: основные понятия культурологии. / М. И. Найдорф. – 3 изд., испр. И доп. – Optimum, 2004. – 175 с.
13. Попович М. Нарис історії культури України / М. Попович. – К.: АртЕк, 1999. – 728 с.
14. Пучков А. О. Нарис історії архітектурознавства / А. Пучков; Ін-т пробл. Сучас. Мистецтв. – К.: Фенікс, 2013. – 194 с.

15. Українська культура в європейському контексті / за ред. Ю. П. Богущького. – К. : Знання, 2007. – 679 с.
16. Українська культура: лекції за редакцією Дмитра Антоновича / упор. С. В. Ульяновська; вст. Ст. І. М. Дзюби; перед. Сл. М. Антоновича. – К.: Либідь, 1993. – 592 с.
17. Українська та зарубіжна культура: навч. Посіб. / М. М. Закович, І. А. Зязюн, О. М. Семашко та ін.; За ред. М. М. Зковича. – 2-ге вид., випр. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2001. – 550 с.
18. Федів Ю. О., Мозгова Н. Г. Історія української філософії: навч. Посібник. / Ю. О. Федів, Н. Г. Мозгова. – К.: Україна, 2000. – 512 с.
19. Художня культура України: навч. Посібник / за заг. Ред. Л. М. Масол. – Х.: Ранок, 2010. – 240 с.
20. Черепанова С. О. Українська культура: історія і сучасність: навч. Посіб для студ. Ун-тів і пед. Ін-тів / С. О. Черепанова, В. Г. Скотний; І. В. Бичко та ін. – Львів: Світ, 1994. – 455 с.
21. Шейко В. М. Історія української культури: навч. Посіб. / В. М. Шейко, Л. Г. Тишевська. – К.: Кордон, 2011. – 259 с.

Додаткова

1. Александрович В. Українська мистецька культура XVI ст.: перші кроки до західноєвропейської традиції // Діалог культур. — К., 1996. — С. 99–109.
2. Андрущенко М. Парнас віршотворний: Києво-Могилянська академія і український літературний процес XVIII ст. / НАН України; Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка. – К. : Українська книга, 1999. – 208 с.
3. Білецький П. О., Горбачов Д. О., Димшиць Е. О., Кара-Васильєва Т. В., Карпова Г. В. Українське мистецтво та архітектура кінця XIX-початку XX ст. / НАН України; Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського / Н. Ю. Асєєва (відп. Ред.). – К.: Наукова думка, 2000. – 240 с.
4. Бурдо Н. Б., Відейко М. Ю. Трипільська культура. Спогади про золотий вік. – Х.: Фоліо, 2008. – 416 с.
5. Бушак С., Гальчук О., Загайкевич М. П., Зарубенко Т. В., Захаржевська В. О. Концепції культури в історії української гуманітарної думки XIX – XX століть: колективна монографія / НАН України; Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського;

Український Комітет Славістів. – К., 2007. – 208 с.

6. Вернадський В. И. Научная мысль как планетное явление. – М.: Наука, 1991. – 270 с.
7. Відейко М. Ю. Трипільська цивілізація. – К.: Наш час, 2008. – 158 с.
8. Войтович В. М. Українська міфологія / В. М. Войтович. – К.: Либідь, 2002. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: http://www.studmed.ru/voytovich-vm-ukrayinska-mfologya_6f5e9125371.html.
9. Гнідан О. Д. Історія української літератури. Кінець ХІХ – початок ХХ ст.: У 2 кн.: Кн. 1: Підручник / За ред. О. Д. Гнідан. – К.: Либідь, 2005. – 624 с.
10. Горський В. С. Філософія в українській культурі: методологія та історія. Філософські нариси / В. С. Горський. – К. : Центр практичної філософії, 2001. – 236 с.
11. Горовий А. В. Перший іконописець Київської Русі. – Аліпій. – К.: Інформаційно-аналітична агенція «Наш час», 2008. – 140 с.
12. Гринишина М. Театр української драматургії. Сучасна та класична українська п'єса на сценах театру у 1930-х роках. – К.: Інтертехнологія, 2006. – 283 с.
13. Грушевський М. Ілюстрована історія України / М. Грушевський. – Репринтне відтворення видання 1913 р. – Київ: [б.в.], 1990. – 524 с.
14. Грушевський М. Хто такі українці і чого вони хочуть / М. Грушевський. – Київ: Т-во «Знання» України, 1991. – 240 с.
15. Давня історія України: Навч. Посіб. У 2 кн. / Толочко П. П. (керівник кол-ву) – К.: Либідь, 1994 р. Кн. 1 / Толочко П. П., Крижицький С. Д. Та ін. – 240 с.
16. Даниленко В. Н. Неолит Украины. – К.: Наукова думка, 1969. – 257 с.
17. Дещинський Л. Є., Денисов Я. Я. Та ін. Українська і зарубіжна культура. Видання 4-те, перероб. і доп.: Навч. Посіб. – Львів: Видавництво «Бескид Біт», 2005. – 304 с.
18. Доба гетьмана Івана Мазепи в документах / Черніг. Іст. Музей ім. В. В. Тарнавського, Канад. Ін-т укр. Студій Альберт. Ун-ту, Нац. Б-ка України ім. В. І. Вернадського, Ін-т рукопису; упоряд. С. Павленко. – К.: Києво-Могилянська академія, 2007. – 1142 с. К., – 2007. – 114 с.
19. Донцов Д. І. Дух нашої давнини / Дмитро Донцов. – 2-ге вид. – Мюнхен; Монреаль: [б.в.], 1951. – 341 с.

20. Жайворонок В. В. Знаки української етнокультури. Словник – довідник. – К., 2006. – 704 с.
21. Жолтовський П. М. Художнє життя на Україні в XVI - XVIII ст. / Жолтовський П. М. – К.: Либідь, 1983. – 328 с.
22. Жулинський М. Г. Історія української літератури XIX ст.: У 2-х кн. Кн. 2. Підручник. – К.: Либідь, 2006. – 712 с.
23. Іванов В. Ф. Співацька освіта в Україні X – XVIII ст. – К.: Вища школа, 1992. – 71 с.
24. Ісаєвич Я. Д. Братства та їх роль у розвитку української культури XVI – XVII ст. – К.: Наукова думка, 1966. – 248 с.
25. Історія української культури: У 5 – ти т. / НАН України, Патон Б. Є. Гол. Ред. – К.: Наукова думка, 2001.
26. Історія української музики: У 6-ти т. /редкол. М. М. Гордійчук та інші. – К.: Наукова думка, 1989-1992.
27. Корінний М. М. Короткий термінологічний словник з української та зарубіжної культури / М. М. Корінний та ін. – К.: Україна, 2000. – 184 с.
28. Котляр М. Ф. Русь язичницька. Біля витоків східнослов'янської цивілізації / М. Ф. Котляр. – К.: Заповіт, 1995. – 288 с.
29. Кремень В. Г. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. – К.: Грамота, 2005. – 448 с.
30. Культура і побут населення України: Навч. Посібник / В. І. Наулко та ін.. – 2-е вид., доп. Та перероб. – К.: Либідь, 1993. – 288 с.
31. Культурологія. Культура в історії та історія культури: Підручник для вищих навчальних закладів / Під редакцією Л. В. Шеєнко. – В 2-х тт. – Одеса, ОНМУ, 2016. – 380 с.
32. Курбас Лесь. Березіль: із творчої спадщини. – К.: Дніпро, 1988. – 518 с.
33. Липинський В. Листи до братів-хліборобів: про ідею і організацію українського монархізму // Липинський В. Повне зібрання творів, архів, студії. – Т. 6, кн. 1 / В. Липинський; ред. Я. Пеленський. – Київ-Філадельфія, 1995. – 471 с.
34. Лобановський Б., Говдя П. Українське мистецтво другої половини XIX- початку XX ст. – К.: Мистецтво, 1989. – 206 с.
35. Лозко Г. Етнологія України: Філософсько-теоретичний та етнорелігієзнавчий аспект / Г. Лозко. – К.: АртЕК, 2001. – 304 с.

36. Макаров А. Світло українського бароко. – К.: Мистецтво, 1994. – 288 с.
37. Маланюк Є. Нариси з історії нашої культури / Є. Маланюк. – К.: Обереги, 1993. – 79 с.
38. Мальченко О. Арсенали українських замків XV-XVII ст. / НАН України; Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. Грушевського; О. Маврін (відп. Ред.). – К., 2004. – 397 с.
39. Матковська О. В. Львівське братство. Культура і традиції. Кінець XVI-перша половина XVII ст. – Львів: «Каменярь», 1996. – 71 с.
40. Меднікова Г. С. Українська і зарубіжна культура XX ст. Навч. Посіб. – К.: Т-во „Знання”, 2002. – 214 с.
41. Мистецтво України 1991–2003: альбом / упоряд. Т. Придатко, З. Чеусов. – К.: Мистецтво, 2003. – 416 с.
42. Митці України: Енциклопедичний довідник / Ред. А. В. Кудрицького. – К.: «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 1992. – 848 с.
43. Михайлова Р. Д. Художня культура Галицько-Волинської Русі. – К.: «Слово», 2007. – 490 с.
44. Мірчук І. Призначення нації / І. Мірчук // Основа. – 1993. – № 23(1).
45. Ніколенко О. М. Бароко, класицизм, просвітництво. Література XVII-XVIII століть. – Х. : Ранок, 2003. – 224 с.
46. Нечуй-Левицький І. Світогляд українського народу: ескіз української міфології / І. Нечуй-Левицький. – К.: Обереги, 2003. – 144 с.
47. Нічик В. М. Петро Могила в духовній історії України / В. М. Нічик. – К.: Український центр духовної культури, 2014. – 399 с.
48. Нічик В. М., Литвинов В. Д., Стратій Я. М. Гуманістичні і реформаційні ідеї на Україні (XVI – поч. XVII ст.). – К.: Наукова думка, 1990. – 372 с.
49. Овсійчук В. А. Українське мистецтво XVI-першої половини XVIII ст. – К., 1985.
50. Огієнко І. Історія українського друкарства / Упоряд. Авт. Іст.-біогр. Нарису та приміт. М. С. Тимошик; Ред. Кол.: Ю. П. Дяченко, В. О. Замлинський, Л. Г. Мельник та ін.. – К.: Либідь, 1994. – 448 с.
51. Огієнко І. Українська культура. Коротка історія культурного життя українського народу / І. Огієнко. – К.: Довіра, 1992. – С. 21–23.

52. Ольжич О. Дух руїни / Олег Ольжич; післям. Івана Дзюби. – 2-ге вид. – К.: Смолоскип, 2007. – 47 с.
53. Доба гетьмана Івана Мазепи в документах / Черніг. Іст. Музей ім. В. В. Тарнавського, Канад. Ін-т укр. Студій Альберт. Ун-ту, Нац. Б-ка України ім. В. І. Вернадського, Ін-т рукопису; упоряд. С. Павленко. – К.: Києво-Могилянська академія, 2007. – 1142 с.
54. Павличко С. Д. Дискурс модернізму в українській літературі / С. Павличко. – [2-ге вид. Перероб. І допов.]. – К.: Либідь, 1999. – 446 с.
55. Пальм Н. Д. Історія української культури: навчальний посібник / Н. Д. Пальм, Т. Є. Гетело. – Х.: Вид. ХНЕУ, 2013. – 296.
56. Пилипчук О. Я. Історія науки та освіти в Україні (найдавніші часи – перша третина ХХ ст.): Навч. Посіб. / О. Я. Пилипчук, Коновець О. Ф., Яресько Л. П. – К.: ТОВ «Міжнародна фінансова агенція», 1998. – 80 с.
57. Подольська Є. А. Лихвар В. Д., Іванова К. А. Культурологія. Навч. Посіб., – К.: Центр навч. Літер, 2006. – 368 с.
58. Попельницька О. 100 великих діячів культури України / О. Попельницька, М. Оксенич. – К.: Арій, 2010. – (100 великих) – С. 387–391, 391 – 395, 299 – 306.
59. Попович М. В. Мироззрение древних славян / М. В. Попович; отв. Ред.: В. М. Нимчук. – К.: Наукова думка, 1985. – 167 с.
60. Попович М. В. Нарис історії культури України / М. В. Попович. – К.: АртЕК, 1998. – 728 с.
61. Прокофьев Ф. И. Интеллигенция: сущностные черты и современность. / Ф. И. Прокофьев; Приднепровская гос. Академия строительства и архитектуры. Кафедра философии. – Днепропетровск:[б.в.], 1996. – 44 с.
62. Проскуряков В. І. Архітектура українського театру. Простір і дія / В. І. Проскуряков; Національний ун-т «Львівська політехніка». – Львів: Вид-во Національний ун-т «Львівська політехніка», 2001. – 564 с.
63. Рыбаков Б. А. Язычество древних славян / Б. А. Рыбаков. Изд. 2-е. – М.: Наука, 1994. – 608 с.
64. Ричка В. М. Шлюб і подружнє життя у Київській Русі / В. М. Ричка // Український історичний журнал. – 1992. – №1. – С. 28 – 41.
65. Рудницька О. П. Українське мистецтво в полікультурному просторі. – К., 2000.
66. Семчишин М. Тисяча років української культури. Короткий огляд

- історико-культурного процесу / М. Семчишин; Наук. Т-во ім. Т. Г. Шевченка. – Нью-Йорк; Париж; Торонто: [б.в.], 1985. – 550 с.
67. Скржинская М. В. Культурные традиции Эллады в античных государствах Северного Причерноморья / М. В. Скржинская. – К. : Институт истории Украины НАН Украины, 2010. – 324 с.
68. Сліпушко О. Софія Київська. Українська література Середньовіччя: доба Київської Русі (X-XIII століття) / О. Сліпушко; [наук. Ред. Т. Гунчак] – К.: Аконт, 2002. – 400 с.
69. Степовик Д. В. Українське мистецтво першої половини XIX століття / Д. В. Степовик. – К.: Мистецтво, 1982. – 191 с.
70. Сухомозький М., Аврамчук Н. Україна у світі: енциклопедичний довідник / М. Сухомозький, Н. Аврамчук. – К.: Міжрегіональна академія управління персоналом, 2007. – 872 с.
71. Теорія та історія світової і вітчизняної культури: курс лекцій: навчальний посіб. Для студентів вищ. Навч. Закл. / А. К. Бичко, Б. І. Бичко, Н. О. Бондар [та ін.]; [голов. Ред. С. В. Головка]. – К.: Либідь, 1993. – 390 с.
72. Толочко П. П. Київська Русь / П. П. Толочко. – К.: Абрис, 1996. – 360 с.
73. Україна кризь віки: в 15 т. / ред. В. А. Смолій; НАН України, Ін-т археол. України, Ін-т історії України. – К: Альтернативи, 1998.
74. Українське бароко та європейський контекст: Архітектура, образотворче мистецтво, театр і музика / АН УРСР; Інститут мистецтвознавства, фольклору та етнографії ім. М. Т. Рильського; Польська академія наук. Інститут мистецтва / О. К. Федорук (відп.ред.редкол.). – К. : Наукова думка, 1991. – 256 с.
75. Українська художня культура: Навч. Посібник / За ред. І. Ф. Ляшенка. – К.: Либідь, 1996. – 256 с.
76. Українське сакральне мистецтво: традиції, сучасність, перспективи: матеріали міжнар. Наук. Конф., (Львів, 4-5 травня 1993 року) / Український Католицький ун-т ім. Св. Климента Папи, Інститут народознавства НАН України; голов. Ред. Е. Мисько. – Львів: Свічадо, 1994. – 166 с.
77. Українське мистецтво та архітектура кінця XIX-початку XX ст. / П. О. Білецький та інші; відп. Ред. Н. Ю. Асєєва; НАН України, Ін-т мистецтвознавств., фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського. – К.: Наукова думка, 2000. – 240 с.
78. Український іконопис XII – XIX ст. З колекції НХМУ = Ukrainian Icon of

- the XII-XIX c. From collection NAMU: альбом / [авт. Ст. Л. Членова; упоряд. Ю. Литвинець]. – Хмельницький: Галерея; К.: Артанія Нова, 2005. – 254 с.
79. Уманцев Ф. С. Мистецтво давньої України: історичний нарис / Ф. С. Уманцев. – К.: Либідь, 2002. – 326 с.
80. Ушкалов Л. В. Есеї про українське бароко / Л. В. Ушкалов. – К.: Факт, 2006. – 284 с.
81. Хвильовий М. Думки проти течії: памфлети / Микола Хвильовий. – Харків: Держ. Вид-во України, 1926. – 123 с.
82. Хвильовий М. Камо грядеши (Quo vadis) – Електронна бібліотека української літератури www.ukrclassic.com.ua
83. Шейко В. М. Еволюція художніх і літературних об'єднань України: історико-культурологічний вимір : монографія / В. М. Шейко, Г. О. Романенко. – К. : Ін-т культурології Акад. Мистец. України, 2008. – 208 с.
84. Шреєр-Ткаченко О. Я. Історія української музики. Ч. 1: Розвиток української музичної культури від найдавніших часів до середини XIX століття / О. Я. Шреєр-Ткаченко. – К.: Муз. Україна, 1980. – 200 с.
85. Щербаківський В. М. Українське мистецтво: вибрані неопубліковані праці / В. М. Щербаківський. – К.: Либідь, 1995. – 287 с.

Електронні інформаційні ресурси

- <http://izbornyk.org.ua/> – бібліотека текстів з історії української культури, першоджерела з історії української літератури та мови, історії України.
- <http://poetry.uazone.net/> – бібліотека української поезії.
- <http://elib.nplu.org/> – бібліотека «Культура України».
- <http://mari.kiev.ua/> – Інститут проблем сучасного мистецтва Національної академії мистецтв України.
- <http://etnolog.org.ua/> – Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАНУ
- <http://k-ua.net/> – сайт «Культура України».
- http://kultura.ho.ua/books_ku.htm – Культурологічна бібліотека
- <http://pidruchniki.ws/kulturologiya/HYPERLINK>
“<http://pidruchniki.ws/kulturologiya/4>”⁴
- <http://www.info-library.com.ua/books.html>

Навчальне видання

Лопуга Ореста Іванівна

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
ф-ту міжнародних відносин, політології та соціології

В авторській редакції

Підп. до друку 12.12.2019. Формат 60x84/16.

Умов.-друк. арк. 2,21. Тираж 20 пр.

Зам. № 2041.

Видавець і виготовлювач

Одеський національний університет ім. І. І. Мечникова
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4215 від 22.11.2011 р.

Україна 65082, м. Одеса, вул. Єлісаветинська, 12,

Тел.: (048) 723 28 39. E-mail: druk@onu.edu.ua